
HỆ THỐNG ĐÁP ỨNG VỚI TÌNH HUỐNG KHẨN CẤP – THỰC TẾ Ở VIỆT NAM

Trình bày bởi: PGS.TS. Phạm Văn Hòa

Bộ môn Khai thác lộ thiên

Ngày 23/7/2025

NỘI DUNG

Khái niệm hệ thống đáp ứng tình huống khẩn cấp

Căn cứ pháp lý tại Việt Nam

Phân tích thực trạng của các hệ thống hiện có

Đề xuất một số kiến nghị nâng cao hiệu quả hệ thống

ĐỊNH NGHĨA TÌNH HUỐNG KHẨN CẤP

Tình huống khẩn cấp là một sự kiện bất thường xảy ra hoặc có nguy cơ gây thiệt hại nghiêm trọng đến tính mạng, sức khỏe, tài sản của người lao động và cơ sở sản xuất, kinh doanh, và yêu cầu hành động ngay lập tức. Các loại tình huống khẩn cấp có thể bao gồm tai nạn lao động, sự cố kỹ thuật, thiên tai, hỏa hoạn, sự cố môi trường

Ứng phó với tình huống khẩn cấp là một **phản ứng ngay lập tức** và có **hệ thống** đối với một sự cố không lường trước hoặc nguy hiểm

HỆ THỐNG ĐÁP ỨNG TÌNH HUỐNG KHẨN CẤP – KHÁI NIỆM

- **Hệ thống đáp ứng với tình huống khẩn cấp** là một hệ thống chia sẻ trách nhiệm, thể hiện sự hợp tác và giao tiếp liên tục giữa tất cả các cấp chính quyền (từ trung ương đến địa phương). Trong hệ thống này, chính quyền địa phương thường là những đơn vị phản ứng đầu tiên đối với phần lớn các trường hợp khẩn cấp.

Mục đích và tầm quan trọng

Mục đích chính của Hệ thống ƯCTT là bảo vệ an toàn tính mạng, sức khỏe của người lao động và bảo vệ tài sản của doanh nghiệp khỏi các sự cố và rủi ro.

Hệ thống này nhằm cung cấp sự liên kết giữa các hệ thống ứng phó ở các cấp khác nhau (chính phủ, tỉnh, địa phương) và cho mọi loại mối nguy.

• Nó giúp xác định các tương tác giữa các cấp chính quyền trong các hoạt động ứng phó, bao gồm nhận thức tình hình, đánh giá rủi ro/phân tích tác động, phối hợp hậu cần và truyền thông cộng đồng.

Hệ thống ƯCTT là một công cụ thiết yếu cho các tổ chức ở mọi quy mô, giúp họ phản ứng nhanh chóng và hiệu quả với bất kỳ sự kiện bất ngờ nào.

Việc thiết lập hệ thống này là một yêu cầu bắt buộc theo các quy định pháp luật Việt Nam, chẳng hạn như Luật An toàn, vệ sinh lao động năm 2015, và các tiêu chuẩn quốc tế liên quan

CÁC YẾU TỐ HOẠT ĐỘNG CỐT LỖI

Trong bối cảnh an toàn, vệ sinh lao động, Hệ thống UCTT bao gồm các yếu tố sau:

- **Nhận diện các tình huống khẩn cấp:** Phân tích và nhận diện các tình huống có thể xảy ra, bao gồm cả những sự cố do con người (tai nạn lao động, cháy nổ, hóa chất, thiết bị) và thiên tai (bão, lũ, động đất), cũng như dịch bệnh.
 - **Xây dựng kịch bản ứng phó cụ thể:** Phân loại và mô phỏng các tình huống khẩn cấp để phát triển các phương án ứng phó chi tiết.
 - **Phân công nhiệm vụ và trách nhiệm:** Xác định rõ người chỉ huy khẩn cấp và các nhóm ứng phó với nhiệm vụ cụ thể (sơ tán, cứu nạn, chữa cháy, kiểm soát hóa chất, y tế cấp cứu).
 - **Trang bị phương tiện và cơ sở vật chất:** Cung cấp đầy đủ thiết bị bảo hộ cá nhân (PPE), phương tiện chữa cháy, dụng cụ sơ cứu, hệ thống báo động, bộ đàm và các công cụ hỗ trợ khác.
 - **Đào tạo và diễn tập định kỳ:** Tổ chức huấn luyện toàn bộ cán bộ, công nhân viên về quy trình ứng phó khẩn cấp và diễn tập thực tế các tình huống giả định ít nhất một lần mỗi năm, hoặc sau khi có những thay đổi lớn trong sản xuất.
 - **Đánh giá và cải tiến liên tục:** Sau mỗi cuộc diễn tập hoặc khi có sự cố thực tế, cần đánh giá hiệu quả của phương án ứng phó và thực hiện các cải tiến cần thiết.
 - **Phối hợp bên ngoài:** Thiết lập liên lạc và phối hợp với các cơ quan phòng cháy chữa cháy địa phương, cơ quan quản lý môi trường, bệnh viện hoặc trung tâm y tế.
-

CÁC HOẠT ĐỘNG ỨNG PHÓ CHÍNH

- **Nhận thức tình hình:** Liên tục thu thập, phân tích và phổ biến thông tin để hiểu rõ sự kiện đang diễn ra.
 - **Đánh giá rủi ro/phân tích tác động:** Xác định khả năng và tác động của một sự kiện lên các phân đoạn cụ thể (công chúng, môi trường, cơ sở hạ tầng quan trọng, kinh tế).
 - **Lập kế hoạch:** Xác định mục tiêu và phát triển các khóa hành động cụ thể để phản ứng với tình huống khẩn cấp, bao gồm kế hoạch dự phòng và kế hoạch hành động.
 - **Hậu cần:** Cung cấp nhân sự, hàng hóa và vận tải cần thiết đến các vùng bị ảnh hưởng, huy động và triển khai nguồn lực.
 - **Truyền thông công chúng:** Phổ biến thông tin rõ ràng, thực tế và nhất quán để giảm thiểu mối đe dọa và xây dựng niềm tin công chúng
-

CĂN CỨ PHÁP LÝ CỦA VIỆT NAM

1

Luật An toàn, vệ sinh lao động năm 2015: Đây là nền tảng pháp lý chính, yêu cầu các cơ sở sản xuất, kinh doanh phải xây dựng, ban hành kế hoạch và phương án ứng phó với các tình huống khẩn cấp tại nơi làm việc như tai nạn lao động, sự cố, thiên tai.

2

Luật Phòng cháy, chữa cháy (sửa đổi năm 2013): Được đề cập như một cơ sở pháp lý quan trọng cho việc lập phương án ứng phó khẩn cấp, đặc biệt liên quan đến cháy nổ

3

Nghị định số 39/2016/NĐ-CP Quy định chi tiết một số điều Luật An toàn, vệ sinh lao động: Nghị định này quy định chi tiết về kiểm soát các yếu tố nguy hiểm, yếu tố có hại tại nơi làm việc, khai báo, điều tra, thống kê và báo cáo tai nạn lao động, sự cố kỹ thuật gây mất an toàn, vệ sinh lao động nghiêm trọng

4

Nghị định số 71/2002/NĐ-CP: Quy định chi tiết thi hành một số điều của pháp lệnh tình trạng khẩn cấp trong trường hợp có thảm họa lớn, dịch bệnh nguy hiểm.

5

Thông tư số 40/2018/TT-BCT của Bộ Công Thương: Quy định về xây dựng và nội dung các tài liệu quản lý an toàn trong hoạt động đầu khí.

6

Quyết định của Thủ tướng Chính phủ (năm 2017) ban hành quy định về hệ thống phương án ứng cứu khẩn cấp đảm bảo an toàn thông tin mạng quốc gia (ATTMMQG) và phân cấp tổ chức thực hiện

7

Các văn bản pháp luật chuyên ngành khác: Các phương án ứng phó sự cố hóa chất có thể tham khảo **Phụ lục 6, Thông tư số 32/2017/TT-BCT;** và **Phụ lục VIII nội dung kế hoạch ứng cứu khẩn cấp theo Thông tư số 23/2024/TT-BCT** quy định về quản lý, sử dụng vật liệu nổ công nghiệp, tiền chất thuốc nổ

CĂN CỨ PHÁP LÝ CỦA VIỆT NAM

Luật Phòng, chống
thiên tai (2013, sửa đổi
2020).

Luật Phòng cháy, chữa
cháy (2001, sửa đổi
2013).

Luật Bảo vệ môi
trường (2020).

Luật Quốc phòng
(2018).

Luật An ninh mạng
(2018).

Luật Phòng, chống
bệnh truyền nhiễm
(2007)

**Nghị định
30/2017/NĐ-CP:** Quy
định tổ chức, hoạt
động của lực lượng
phòng vệ dân sự.

**Nghị định
136/2020/NĐ-CP:**
Quy định chi tiết Luật
Phòng cháy, chữa
cháy.

**Quyết định
18/2021/QĐ-TTg:**
Quy định hoạt động
ứng phó sự cố môi
trường.

**Thông tư
02/2023/TT-BCA:**
Hướng dẫn công tác
ứng phó và khắc phục
hậu quả cháy nổ

THỰC TRẠNG CỦA HỆ THỐNG ĐÁP ỨNG VỚI TÌNH HUỐNG KHẨN CẤP CỦA VIỆT NAM

Hệ thống đáp ứng tình huống khẩn cấp (ƯCTT) của Việt Nam được xây dựng và vận hành trên một khuôn khổ pháp lý tương đối toàn diện, từ cấp độ quốc gia đến các quy định chuyên ngành và trách nhiệm cụ thể của doanh nghiệp.

Hệ thống đáp ứng tình huống khẩn cấp tại Việt Nam hoạt động theo cơ chế đa tầng, phân cấp rõ ràng, với sự phối hợp từ trung ương đến địa phương và cơ sở:

Các cấp độ ứng phó:

- **Cấp cơ sở (doanh nghiệp):** Chịu trách nhiệm chính trong việc ứng phó ban đầu với các tình huống khẩn cấp cấp 1 (quy mô nhỏ, xử lý tại chỗ) và các tai nạn lao động nhẹ hoặc tai nạn lao động làm bị thương nặng 01 người lao động.
- **Cấp tỉnh/địa phương:** Ứng phó với các tình huống khẩn cấp cấp 2 (quy mô trung bình, cần lực lượng ứng cứu của tổ chức và có thể cần lực lượng bên ngoài) và tai nạn lao động chết người hoặc làm từ 02 người bị thương nặng trở lên.
- **Cấp trung ương/quốc gia:** Ứng phó với các tình huống khẩn cấp cấp 3 (quy mô lớn, gây nguy hiểm nghiêm trọng, có khả năng phá hủy công trình, ảnh hưởng môi trường). Ủy ban Quốc gia ứng phó sự cố, thiên tai và tìm kiếm cứu nạn (do Phó Thủ tướng Chính phủ làm Chủ tịch) là cơ quan chỉ đạo cấp quốc gia

THỰC TRẠNG CỦA HỆ THỐNG ĐÁP ỨNG VỚI TÌNH HUỐNG KHẨN CẤP CỦA VIỆT NAM

Các thành phần thiết yếu của hệ thống ứng phó:

- **Lập kế hoạch:** Xác định, phân loại các tình huống khẩn cấp (cấp 1, 2, 3), đánh giá rủi ro (định tính, định lượng), xây dựng kịch bản ứng phó cụ thể, thiết lập mục tiêu và hành động.
 - **Tổ chức và nhân sự:** Xây dựng sơ đồ tổ chức U'CKC, phân công nhiệm vụ cụ thể cho từng bộ phận, thành viên. Quy định số lượng người làm công tác sơ cứu, cấp cứu tại chỗ dựa trên số lượng lao động.
 - **Nguồn lực và thiết bị:** Cung cấp đầy đủ PPE, phương tiện PCCC, dụng cụ sơ cứu, hệ thống báo động khẩn cấp, bộ đàm. Xác định nguồn lực bên trong và bên ngoài (các thỏa thuận hỗ trợ lẫn nhau, dịch vụ kỹ thuật, y tế).
 - **Truyền thông và báo cáo:** Quy trình thông báo nội bộ và ra bên ngoài (đơn vị chủ quản, cơ quan có thẩm quyền, đối tác, truyền thông, thân nhân) khi xảy ra sự cố. Lập báo cáo sự cố theo mẫu quy định.
 - **Huấn luyện và diễn tập:** Tổ chức huấn luyện lý thuyết và thực hành ứng cứu khẩn cấp cho các đối tượng, vị trí làm việc. Diễn tập bàn giấy và thực tế định kỳ ít nhất 01 lần/năm hoặc khi có thay đổi lớn.
 - **Điều tra và khắc phục hậu quả:** Quy định chặt chẽ về khai báo, điều tra, thống kê và báo cáo tai nạn lao động, sự cố. Sau điều tra, phải thực hiện các biện pháp khắc phục, rút kinh nghiệm và báo cáo kết quả. Kế hoạch khôi phục hoạt động sau sự cố.
- **Các biện pháp kỹ thuật và hành chính:**
- **Kiểm soát mối nguy:** Thường xuyên theo dõi, giám sát các yếu tố nguy hiểm, yếu tố có hại; có người hoặc bộ phận chịu trách nhiệm kiểm soát; lưu hồ sơ; công khai kết quả; có quy trình kiểm soát.
 - **PPE (Trang bị bảo vệ cá nhân):** Cung cấp và yêu cầu sử dụng đầy đủ các loại PPE phù hợp với nguy cơ (mũ, giày, quần áo, kính, găng tay, mặt nạ phòng độc, thiết bị chống rơi ngã). Huấn luyện cách sử dụng, bảo quản, giới hạn của PPE.
 - **Quy trình làm việc an toàn:** Áp dụng các quy trình cụ thể cho các công việc có rủi ro cao như làm việc trong không gian hạn chế, an toàn điện, an toàn hóa chất, an toàn PCCC

MÔ HÌNH TỔNG THỂ HỆ THỐNG ỨNG PHÓ KHẨN CẤP TẠI VIỆT NAM

Chính phủ: Ban
Chỉ đạo Quốc gia
về phòng, chống
thiên tai.

Các Bộ ngành:
Quốc phòng, Công
an, Y tế, Môi
trường, GTVT,...

UBND
tỉnh/thành: Chịu
trách nhiệm địa
phương.

Lực lượng chuyên
trách: Cảnh sát
PCCC, Quân đội,
Dân quân tự vệ.

Tổ chức hỗ trợ:
Hội Chữ thập đỏ,
Thanh niên xung
phong,...

HỆ THỐNG CẢNH BÁO SỚM VÀ GIÁM SÁT

Trung tâm Dự
báo khí tượng
thủy văn quốc
gia.

Hệ thống cảnh
báo sóng thần,
động đất,
mưa lớn, lũ
quét.

Ứng dụng
Bluezone (dịch
bệnh), Cảnh
báo thiên tai
qua tin nhắn.

Giải pháp
công nghệ 4.0:
IoT, GIS, AI,
UAV trong
giám sát.

HỆ THỐNG ỨNG PHÓ THIÊN TAI

1

Ban Chỉ đạo
Quốc gia PCTT
điều phối từ
Trung ương đến
xã, phường.

2

Hệ thống các trạm
đo mưa, thủy văn,
radar thời tiết.

3

Lực lượng: Bộ đội
Biên phòng, Quân
khu, Cảnh sát
PCCC, dân quân
tự vệ.

4

Huy động nguồn
lực tại chỗ và hỗ
trợ từ Trung
ương.

HỆ THỐNG ỨNG PHÓ CHÁY NỔ - HÓA CHẤT NGUY HIỂM

Cảnh sát PCCC và CNCH thuộc Bộ Công an giữ vai trò chủ lực.

Quy trình 4 bước:
Tiếp nhận – Đánh giá – Điều động – Ứng cứu.

Trang bị: Xe PCCC, robot chữa cháy, drone giám sát.

Hệ thống cảnh báo cháy thông minh ở khu công nghiệp, đô thị.

HỆ THỐNG ỨNG PHÓ Y TẾ VÀ DỊCH BỆNH

Bộ Y tế điều phối, CDC các tỉnh triển khai tại chỗ.

Trung tâm 115, hệ thống cấp cứu ngoại viện, điều phối ICU.

Hệ thống xét nghiệm, cách ly, điều trị.

Ứng dụng công nghệ (Bluezone, PC-Covid, VHD,...).

THÁCH THỨC VÀ ĐỊNH HƯỚNG HOÀN THIỆN

- Mặc dù Việt Nam đã có một khuôn khổ pháp lý và cấu trúc tổ chức tương đối hoàn chỉnh cho hệ thống ƯCTT, vẫn còn tồn tại những thách thức và định hướng hoàn thiện:
 - **Tính đầy đủ và đồng bộ của pháp luật:** Các nguồn tài liệu chỉ ra rằng pháp luật về tình trạng khẩn cấp hiện tại còn chưa đầy đủ, hoàn thiện, một số quy định còn mâu thuẫn, chồng chéo. Điều này cho thấy sự cần thiết của việc hoàn thiện Luật tình trạng khẩn cấp.
 - **Khả năng ứng phó ở cấp độ cơ sở và địa phương:** Mặc dù phần lớn các tình huống khẩn cấp được xử lý ở cấp địa phương mà không cần sự can thiệp của cấp trung ương, nhưng khả năng và nguồn lực của các địa phương, đặc biệt là các tổ chức nhỏ, có thể còn hạn chế. Các tổ chức nhỏ có thể phụ thuộc vào các đơn vị chữa cháy địa phương, trong khi các công ty lớn có thể có nhân viên cứu hỏa và khả năng ứng phó ban đầu.
-

ĐỊNH HƯỚNG NÂNG CAO HIỆU QUẢ ỨNG PHÓ KHẨN CẤP TẠI VIỆT NAM

01

Tăng cường
thể chế điều
phối liên
ngành.

02

Đầu tư công
nghệ cảnh báo
– phản ứng
sớm.

03

Tập huấn định
kỳ cho lực
lượng ứng
cứu.

04

Kịch bản ứng
phó cụ thể
theo từng
vùng nguy cơ.

05

Chuyển đổi số
trong điều
hành và hỗ trợ
ra quyết định.

THÁCH THỨC VÀ ĐỊNH HƯỚNG HOÀN THIỆN

- **Phối hợp liên ngành, liên cấp:** Hệ thống được thiết kế để hài hòa và phối hợp giữa các cấp chính quyền và đối tác (tư nhân, phi chính phủ). Tuy nhiên, hiệu quả thực tế của sự phối hợp này phụ thuộc vào việc thực hiện liên tục và các thỏa thuận hỗ trợ lẫn nhau được chuẩn bị kỹ lưỡng.
 - **Nâng cao nhận thức và kỹ năng:** Mặc dù có yêu cầu huấn luyện và diễn tập, nhưng việc đảm bảo tất cả người lao động hiểu rõ và tuân thủ các quy trình an toàn, đặc biệt trong môi trường làm việc có nhịp độ nhanh, vẫn là một thách thức. Việc huấn luyện cần liên tục cải thiện và phù hợp với đặc điểm của từng đối tượng.
 - **Đầu tư vào công nghệ và cơ sở hạ tầng:** Việc sử dụng công cụ máy tính để hình dung các vấn đề tiềm tàng, phân tích dòng người sơ tán, phân tán hóa chất và nâng cấp hệ thống thông gió, chiếu sáng, chống cháy nổ, tự động hóa là những giải pháp kỹ thuật hiệu quả cần được ưu tiên.
 - **Văn hóa an toàn:** Xây dựng văn hóa an toàn mạnh mẽ, nơi nhân viên chủ động tuân thủ và đóng góp vào công tác ATVSLĐ là yếu tố quan trọng. Điều này đòi hỏi sự cam kết của lãnh đạo cấp cao và việc coi ATVSLĐ là một phần không thể thiếu của hoạt động sản xuất, kinh doanh.
-

KINH NGHIỆM QUỐC TẾ CÓ THỂ HỌC HỎI

- Hoa Kỳ (FEMA):** hệ thống chỉ huy thống nhất (ICS), có cấu trúc phân cấp, linh hoạt, có thể mở rộng từ cấp địa phương đến liên bang, hệ thống cảnh báo khẩn cấp quốc gia (EAS), cho phép tổng thống hoặc cơ quan liên bang phát thông tin cảnh báo khẩn cấp qua TV, radio, tin nhắn di động, bảng điện tử.
- Nhật Bản:** mô hình cộng đồng sẵn sàng ứng phó thiên tai: các tổ chức dân cư tự nguyện được thành lập ở từng khu phố hoặc làng; được tập huấn định kỳ, có bộ sơ cứu, bản đồ lánh nạn, thiết bị liên lạc, và kịch bản ứng phó; các buổi diễn tập cộng đồng là bắt buộc tại nhiều địa phương.
- Singapore:** hệ thống ứng phó toàn dân – SGSecure, là chương trình cấp quốc gia trang bị kiến thức, kỹ năng, tâm lý cho người dân ứng phó với khủng hoảng.
- Bài học về tập huấn cộng đồng, công nghệ dự báo, phân quyền địa phương.**

KẾT LUẬN

Hệ thống ứng phó tình huống khẩn cấp của Việt Nam đã được xây dựng một cách bài bản với khung pháp lý rõ ràng, cơ cấu tổ chức phân cấp, và các quy định chi tiết về quy trình, trách nhiệm, nguồn lực, và công tác huấn luyện, diễn tập. Tuy nhiên, các nguồn tin cũng cho thấy sự cần thiết của việc cải tiến liên tục, đặc biệt trong việc phối hợp liên ngành, liên cấp, và tích hợp các tiêu chuẩn mới để nâng cao hiệu quả và khả năng ứng phó với các tình huống ngày càng phức tạp

Việt Nam đã hình thành hệ thống đáp ứng tình huống khẩn cấp tương đối hoàn chỉnh.

Ứng phó khẩn cấp là nhiệm vụ đa ngành, đa cấp, cần sự tham gia của toàn xã hội

Nhiều lĩnh vực đã đạt được tiến bộ đáng kể.

Tuy nhiên, cần tiếp tục hoàn thiện thể chế, nâng cao năng lực, hiện đại hóa hệ thống.

**THANK FOR
YOUR
ATTENTION!**

